

Animal welfare, etológia és tartástechnológia

Animal welfare, ethology and housing systems

Volume 5

Issue 4

Különszám

Gödöllő
2009

AZ ÖSSZES ÉS A TEJTERMELÉS-ELLENŐRZÖTT TEHÉNÁLLOMÁNY VÁLTOZÁSAI, A VÁLTOZÁSOK (LEHETSÉGES) HATÁSAI A HAZAI TEJTERMELÉS ÉS A TEJELŐ SZARVASMARHA-ÁLLOMÁNY JÖVŐJÉRE

Mészáros Gyula

Állattenyésztési Teljesítményvizsgáló Kft;

2100 Gödöllő, Dózsa György út 58.

gymeszaros@atkft.hu

Összefoglalás

Ahhoz, hogy a hazai tejtermelés, valamint szarvasmarha, tehén, tejelő és kettős-hasznosítású tehén, a hivatalos tejtermelés-ellenőrzésben tartott tehén állomány jövőjét tervezni – vagy legalább: befolyásolni - tudjuk, célszerű ismerni és elemezni az eddigi változások mértékét, tendenciáját és megbecsülni azok lehetséges hatásait.

A tejhasznosítású tehállomány tartásának és tenyésztésének elsődleges “piaca”, a tejfogyasztás (a KSH adatok szerint) a hatvanas és hetvenes évek 100 - 110 kg/fő szintjéről 180 -190 kg/fő szintre nőtt a nyolcvanas évek második harmadára. Ez az érték 1991-re 160 kg-ra csökkent. A mélypontot 1995-ben érte el (130 kg), azóta e két érték között változik, az utolsó három évben 160 kg/fő körül stagnál.

Magyarország összes tehéntej termelése 1965-ben 1,7 milliárd liter tej volt. Ezt 1983-ra egy milliárddal meghaladta, majd 1988-ban megközelítette 2,8 milliárdot, az eddigi legnagyobb hazai éves tehéntej termelést.

1990-et követően drámai volt a csökkenés, hat évvel később visszaesett a hetvenes évek közepének szintje (1,9 milliárd) alá. Azóta egy évben sem haladta meg a 2,1 milliárdot, az utolsó három évben 1,8 milliárd volt Magyarország összes tehéntej termelése.

A szarvasmarha állomány csökkenése a kilencvenes évek alatt felgyorsult. Az 1986-90 évek átlaga 1 650 000 szarvasmarha és 658 000 tehén volt. A tehének aránya a szarvasmarha állományon belül 39,88%. A szarvasmarha állomány tíz év alatt, a tehén állomány tizenöt év alatt a felére csökkent. Magyarország szarvasmarha állománya 701 ezer, tehén állománya 324 ezer, tejelő és kettőshasznosítású tehén állománya 264 ezer, hivatalos (“A” módszerrel ellenőrzött) tehénállománya 192 ezer volt 2008 év végén.

A *tejtermelés-ellenőrzött tehén állomány* csökkenése szintén drámai, az ország tejtermelő tehén állományáéhoz hasonló, de a teljes populáción belüli aránya 70 % körül van és ez az arány az utóbbi két generációnyi idő alatt enyhén növekvő tendenciát mutat. Létszám-arányánál nagyobb jelentőségű az összes tejtermelése, amely az ország tehéntej termelésének már 1997-ben több, mint 70%-át jelentette, de 2008-ban meghaladta a 84%-ot.

Úgy tűnik: a 192 ezerre fogyott tejtermelés-ellenőrzött tehén állomány - amelyből (2008 decemberben) 156 ezer volt a fejt tehén- *fajlagos termelési tulajdonságainak javulásával kompenzálta, vagy lassította az összes tejtermelés csökkenését.* A nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedő, fenotipusos tejtermelés-növekedéssel egyidőben (vagy ennek következtében?!) a szaporáság, az élettartam – összességében az életteljesítmény- tekintetében a paraméterek romlottak.

Ennek a drámaian csökkenő tehén állománynak, a tejtermelés-ellenőrzésben rendszeresen vizsgált termelési, szaporasági és a tejtermelés gazdaságosságát befolyásoló tulajdonságait értékeli a szerző, hosszú-, közép- és rövid távú idősorok elemzése útján.

A fenti létszám- és termelési arányok növekedése felerősíti a tejtermelés-ellenőrzött állományban mért eredmények és a feltárt tendenciák ismeretének szükségességét és jelentőségét, a tejtermelésre használt állomány tehénállomány fenntarthatóságának, tenyésztésének és a hazai tejtermelés jövőjének tekintetében.

Kulcsszavak: tejtermelés-ellenőrzésben tartott tehén állomány, tejtermelés, szaporasági tulajdonságok, élettartam

Changes of the total and the milk recorded cow population, the (potential) effects of changes on the future of total cow milk production and dairy cattle population

Abstract

In order to be capable to plan – or to influence, a least – the future of the domestic milk production, as well as the cattle, the dairy and dual purpose cow population, we need to meet and analyse the measure and the tendency of changes have happened recently and to estimate their possible influences.

The *domestick milk consumption*, the primary “market” of the farming and breeding of cow population used for milk production had been improved from 100-110 kg/capita level of sixties and seventies to 180-190 kg/capita by the second third of the eighties. This volume declined to 160 kg/capita. The deepest level (130

kg) was reached in 1995 and the value was altering between these two levels and there is a stagnation in the domestic milk consumption around 160 kg/capita (Source: KSH).

The total *cow milk production of Hungary* was 1,7 billion liter in 1965. This level was exceeded by one billion liter in 1983 and approached 2,8 billion liter in 1988, the highest level what Hungarian domestic cow milk production has ever reached. There was a dramatic decline after 1990 and six years later slipped below of the level of the sixties (1,9 billion liter). There was no year since 1990 when the total domestic cow milk production was more than 2,1 billion liter. When this volume and the figure of the last three years was about 1,8 billion liter.

The decline of *cattle population* speeded up during the 1990-es. The average of the years of 1986-90 was 1 650 000 cattle and 658 000 cows. The *cow/cattle ratio* was 39,88%. The cattle population was halved within ten years, the cow population was halved within fifteen years. The survey of Hungary was in the end of 2008: 701 000 cattle, 324 000 cows, 264 000 dairy and dual purpose cows and 264 000 milk recorded cows (recorded by method "A").

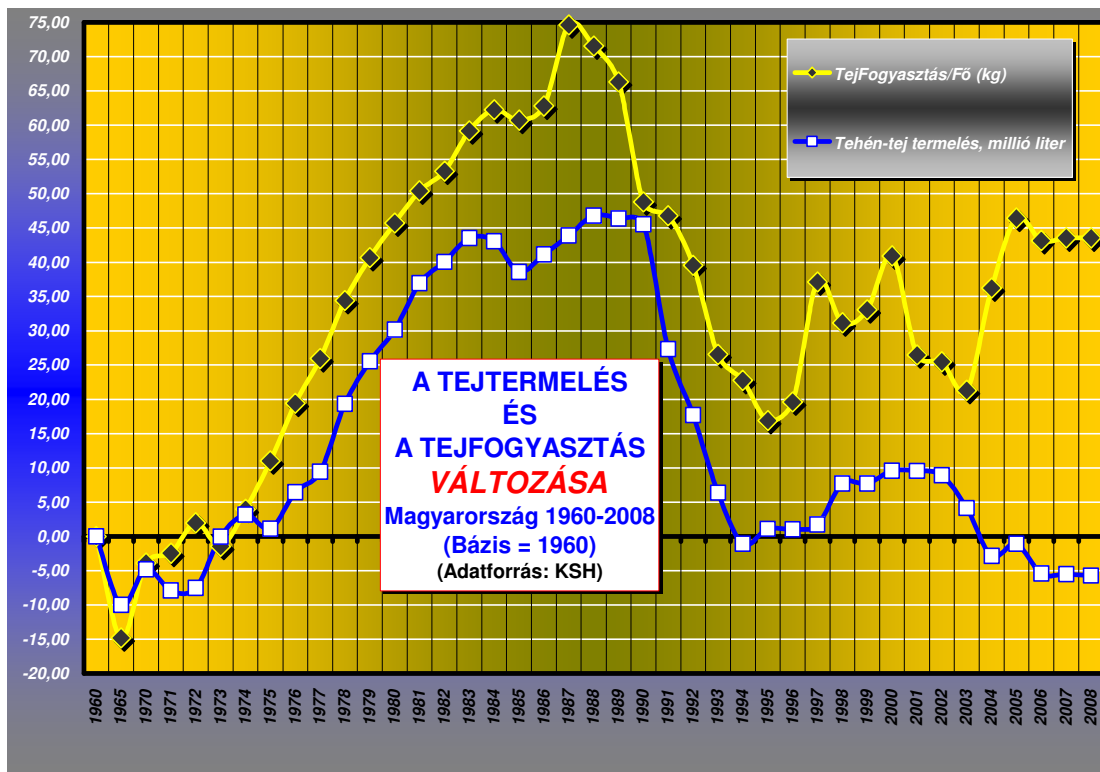
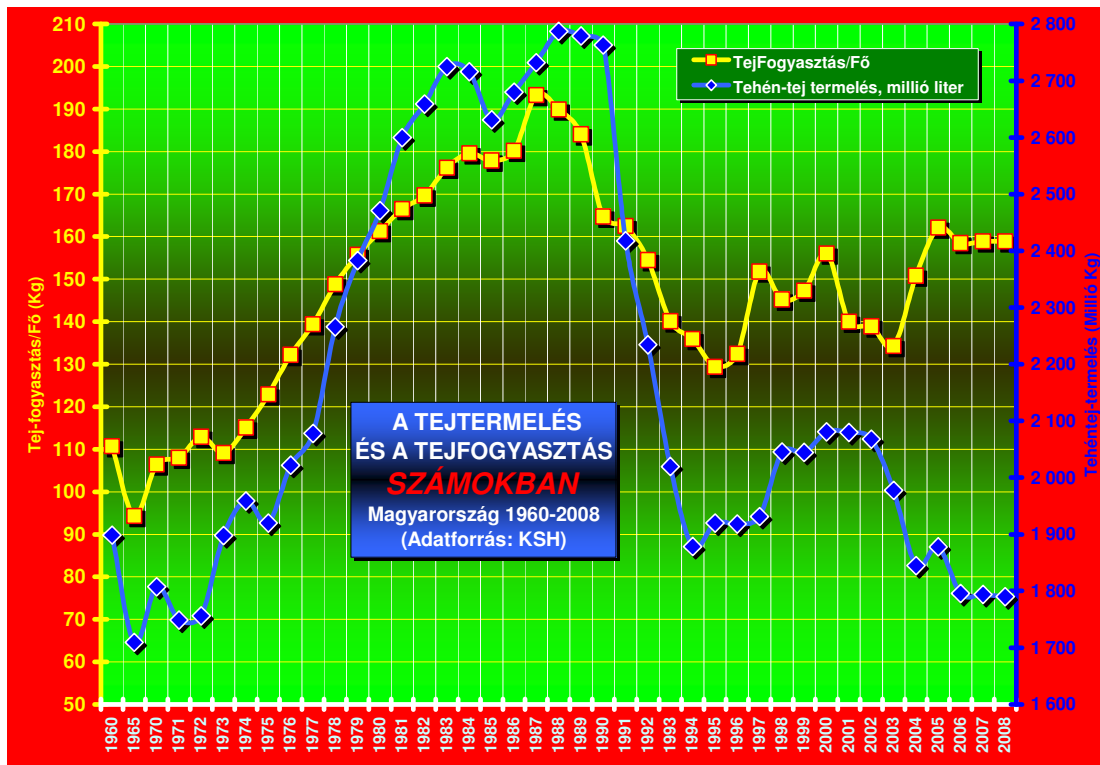
The decline of *milk recorded cow population* was as dramatic as it was in the dairy and dual purpose cow population of the country, but the *ratio of milk recorded cows* sustained around 70%, even it shows a slight increase during the last two generations. Meantime the *share of the total milk production of milk recorded cow population* is more important than its proportion in the cow population which meant more than 70% in 1977 and exceeded 84 % of the total cow milk production in 2008.

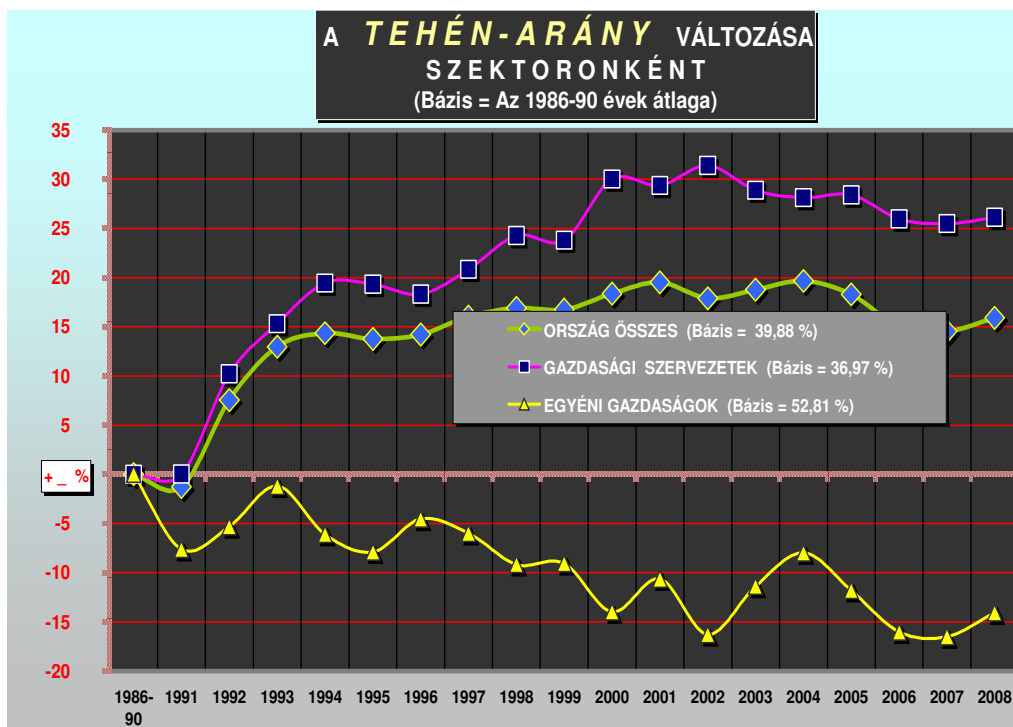
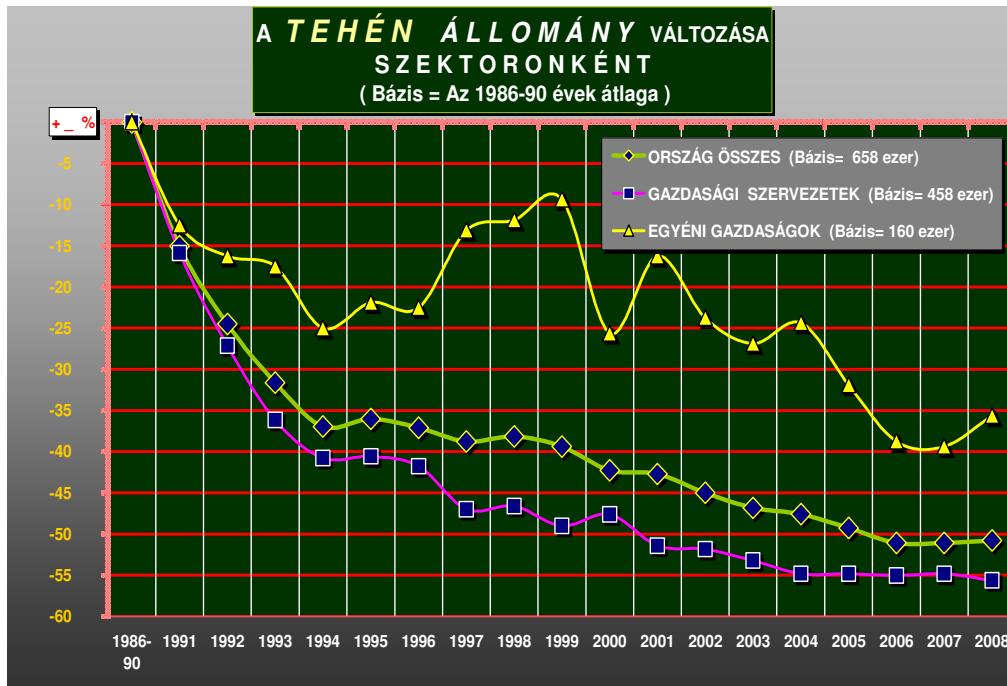
It seems: The milk recorded population lessened down to 192 000 cows (of what 156 000 cows were milked in December 2008) were able to compensate, or to slow the decline of total domestic milk production. Parallel with (or: the consequence of ?!) the internationally recognized, outstanding phenotypic progress in milk yield, there were unfavourable changes detected in some important parameters, like reproductive traits, longevity –together in : life-time production.

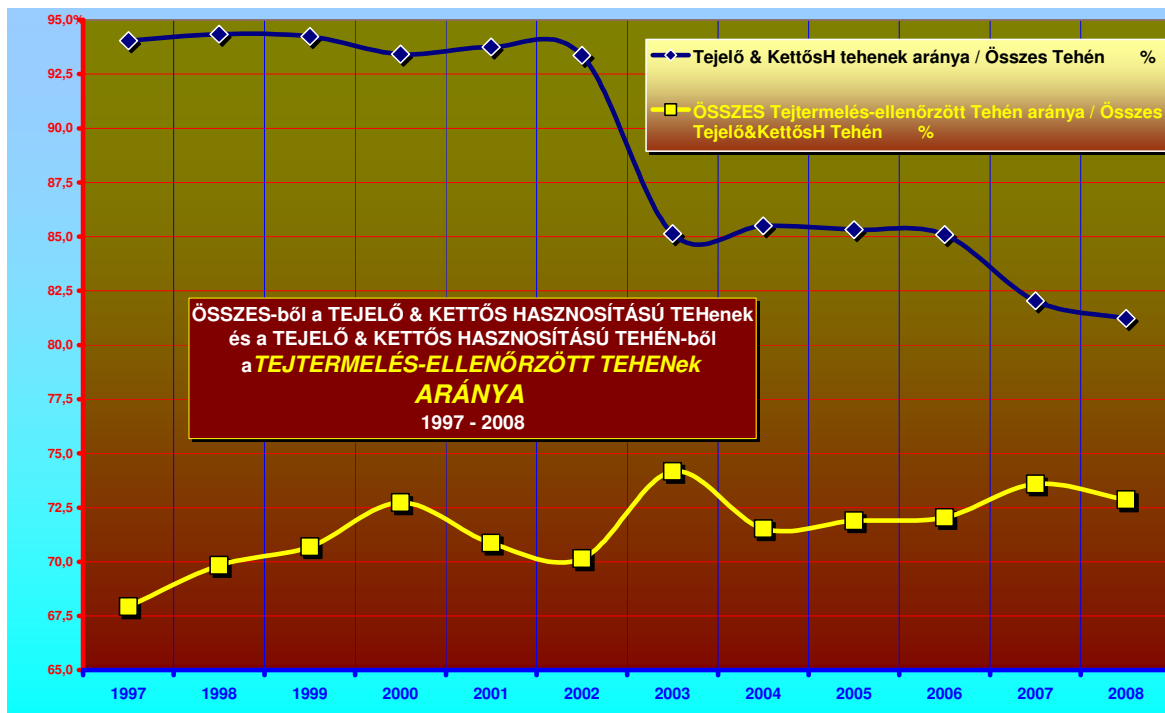
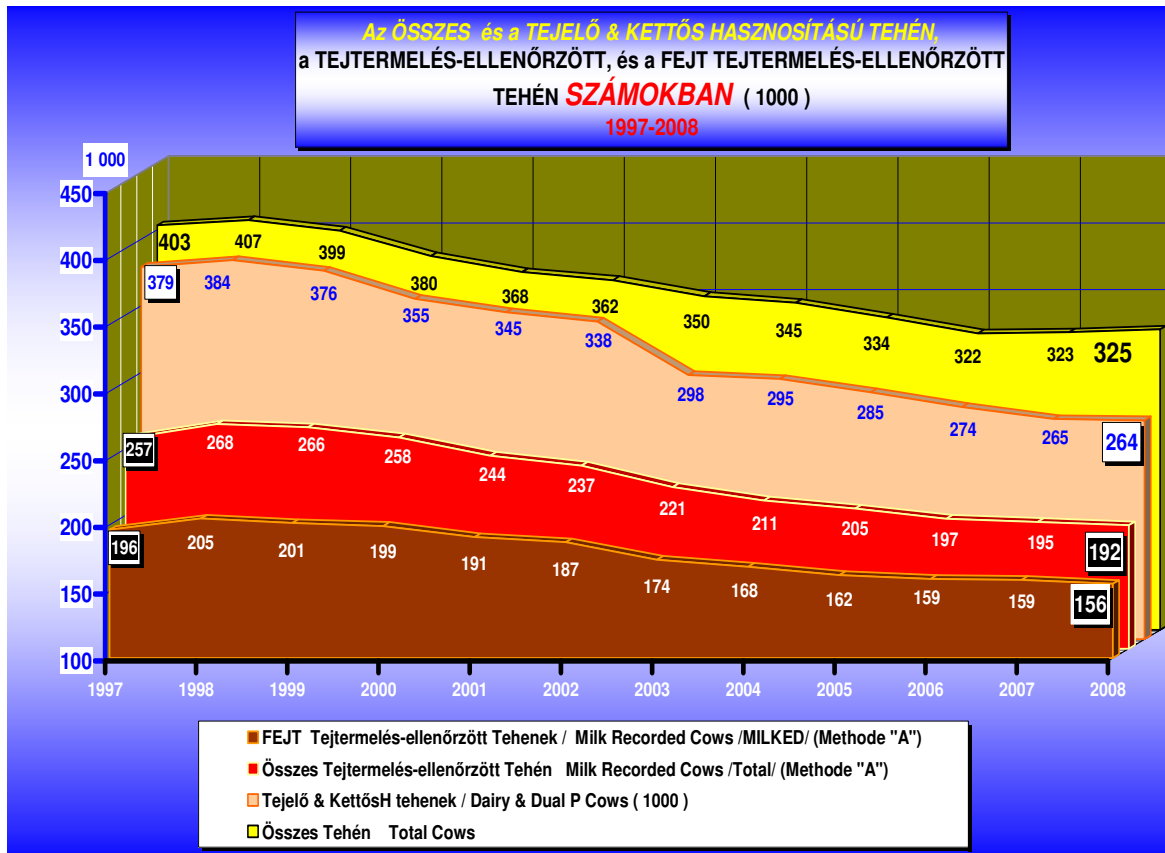
The monthly measured, regularly calculated and investigated productive, reproductive and other traits affecting the profitability of this dramatically declining population were evaluated and introduced by the Author on the way of analysis of long-, medium- and short – range data lines.

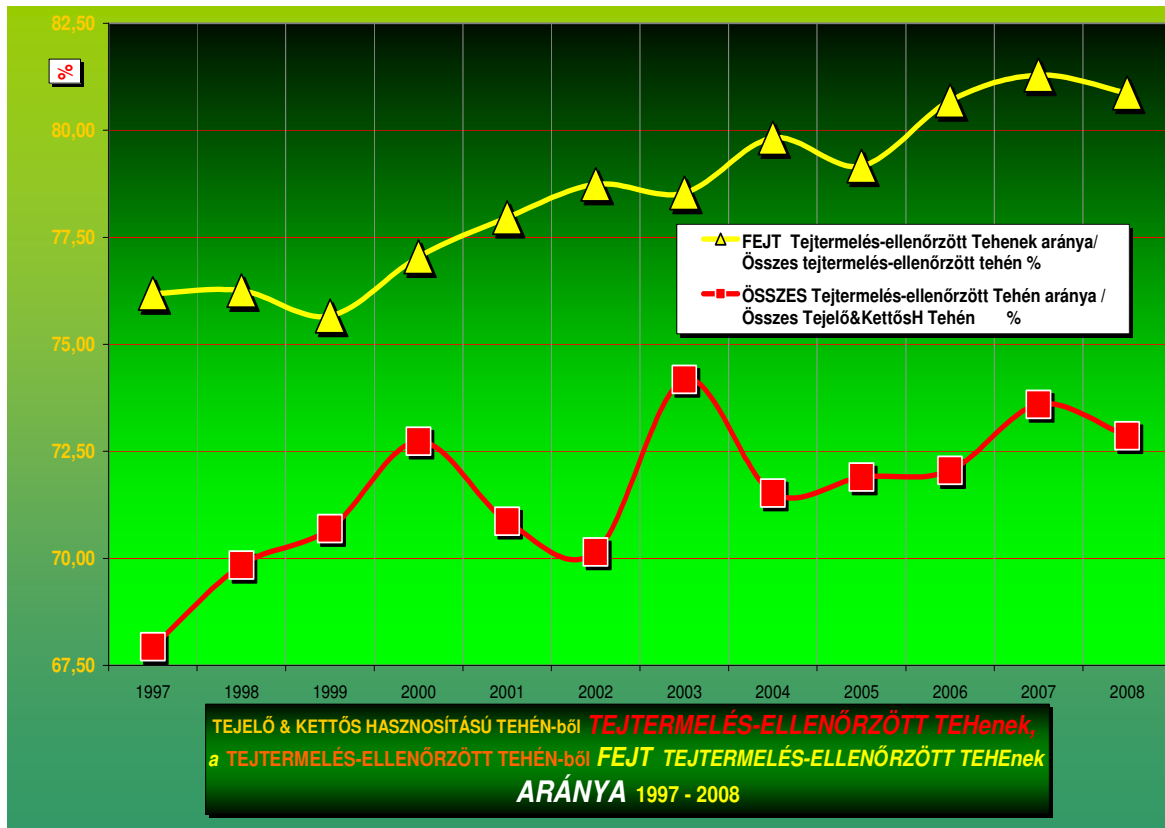
The increasing measure of above mentioned stock- and production ratio of milk recorded cow population is strengthening the necessity and importance of examination and utilization of the results and tendencies discovered in the milk recorded population, concerning the sustainability, the breeding of total dairy cattle population and the future of domestic cow milk production.

Keywords: milk recorded cow population, domestic milk production, reproductive traits, longevity

Az "A" Módszerrel Ellenőrzött Tehénállomány Standard Laktációs Tejtermelése 2004-2008

(Forrás: OMMI, MgSzH, ÁT Kft)

Az ellenőrzött állomány	2004	2005	2006	2007	2008*
Teljesített Std. Laktációk száma	161582	158 305	151 978	149177	146516
Standard laktációs Tejtermelés tehenenként (kg)	7753	7 983	8 122	8362	8554
Tejzsír %	3,74	3,58	3,52	3,51	3,60
Tejfehérje %	3,20	3,18	3,17	3,16	3,21
Első ellési kor (nap)	835	830	830	825	824
Két ellés közti idő (nap)	434	437	435	438	441

